

LATVIJAS REPUBLIKAS TIESLIETU MINISTRIJA

Brīvības bulvāri 36, Rīgā, LV-1536. Tālrunis: 67036801, 67036716, 67036721
Fakss: 67210823, 67285575; e-pasts: tm.kanceleja@tm.gov.lv

Rīgā

Nr. _____

[Adresāts]

*Par Alkoholisko dzērienu aprites likuma
spēkā esamību*

Tieslietu ministrija ir izvērtējusi Jūsu 2008.gada 15.oktobra iesniegumu par Alkoholisko dzērienu aprites likuma atzīšanu par spēkā neesošu. Vēršam uzmanību uz to, ka Ministru kabineta 2003. gada 29. aprīļa noteikumos Nr. 243 „Tieslietu ministrijas nolikums” Tieslietu ministrijai nav paredzētas tiesības veikt normatīvo aktu oficiālu skaidrojumu, līdz ar to Tieslietu ministrija nevar sniegt saistošus izskaidrojumus par tiesību normu piemērošanu. Vienlaikus, atbildot uz iesniegumā minētajiem jautājumiem, sniedzam šādu viedokli.

Vēršam uzmanību uz to, ka saskaņā ar Latvijas Republikas Satversmes 64.pantu likumdošanas tiesības pieder Saeimai, kā arī tautai šinī Satversmē paredzētā kartībā un apmēros. Minētās tiesības ietver sevī arī tiesības grozīt vai atzīt par spēkā neesošām likumos ietvertās tiesību normas. Tāpat saskaņā ar Latvijas Republikas Satversmes 85.pantu Latvijā pastāv Satversmes tiesa, kas likumā noteiktās kompetences ietvaros izskata lietas par likumu atbilstību Satversmei, kā arī citas ar likumu tās kompetencē nodotās lietas. Satversmes tiesa ir tiesīga atzīt par spēkā neesošiem likumus un citus aktus vai to daļas. Ievērojot minēto, tieslietu ministram nav tiesības Alkoholisko dzērienu aprites likumu atzīt par spēkā neesošu.

Satversmes 96. pants noteic, ka ikvienam ir tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību. Individīda tiesības uz privāto dzīvi aizsargā arī Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk – Konvencija) 8. pants un Starptautiskā pakta par pilsoņu un politiskajām tiesībām 17. pants, kas noteic, ka nedrīkst patvarīgi vai nelikumīgi iejaukties neviena privātajā dzīvē. Satversmes tiesa savā 2005.gada 26.janvāra spriedumā lietā Nr. 2004–17–01 ir norādījusi, ka „saskaņā ar Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksi un tiesību doktrīnu tiesības uz privāto dzīvi ietver visdažādāko indivīda tiesību spektru. Tās aizsargā indivīda fizisko un garīgo integritāti, godu un cieņu, vārda un identitātes izmantošanu, personas datus un skar citus ar privāto dzīvi saistītus aspektus. Tiesības uz privāto dzīvi nozīmē, ka indivīdam ir tiesības uz savu privāto telpu, tiesības dzīvot pēc sava prāta, saskaņā ar savu būtību un vēlmēm attīstīt un pilnveidot savu personību, iespējami minimāli ciešot no valsts vai citu personu iejaukšanās. Šīs tiesības ietver indivīda tiesības būt atšķirīgam, saglabāt un attīstīt īpašības un spējas, kas viņu atšķir no citiem cilvēkiem un individualizē. Tiesības uz privāto dzīvi ietver tiesības uz savu ķermeni, arī tiesības nodarīt kaitējumu savai veselībai, pat izdarīt pašnāvību. Lai gan tabakas, alkohola, narkotisko un psihotropo vielu lietošana arī nopietni kaitē cilvēka veselībai, izvēle lietot vai nelietot šādas vielas ietilpst indivīda tiesību uz privāto dzīvi saturā.”

Vienlaikus, Satversmes tiesa minētajā spriedumā, salīdzinot narkotisko vielu lietošanu ar alkohola lietošanu ir atzinusi, ka „narkotisko un psihotropo vielu lietošana bez medicīniskām indikācijām, neievērojot ārsta rekomendētās lietošanas devas un termiņus, rada iespēju attīstīties pārmērīgai šo vielu lietošanai, bet, turpinot to, var rasties atkarība, kas ir hroniska slimība un

veidojas daudz ātrāk nekā alkohola atkarība”. Narkotisko un psihotropo vielu atkarība ir riska faktors saslimšanai ar HIV, C un B hepatīta infekciju, un tā bieži noved pie narkotisko un psihotropo vielu pārdozēšanas, kas var beigties letāli. Narkotisko un psihotropo vielu lietošanas sekas ir daudz bīstamākas nekā tabakas un alkohola lietošanas sekas. Narkotisko un psihotropo vielu iegādei parasti nepieciešami lielāki materiālie līdzekļi nekā tabakas un alkohola iegādei. Daudzas no narkotiskajām un psihotropajām vielām atkarīgas personas nav darbspējīgas. Cenšoties iegūt līdzekļus narkotisko un psihotropo vielu iegādei, šādas personas nereti izdara noziedzīgus nodarījumus. Saskaņā ar Latvijas Republikas Iekšlietu ministrijas Informācijas centra ziņām visbiežāk narkotisko un psihotropo vielu lietotāji izdara zādzības un laupīšanas. Tāpēc Satversmes tiesa, nenoliedzot citu apreibinošo vielu lietošanas bīstamību, uzskata par nepamatotu viedokli, ka narkotisko un psihotropo vielu lietošana būtu jāregulē tām pašām tiesību normām, kas regulē tabakas izstrādājumu un alkohola lietošanu.

Turklāt ir jāņem vērā, ka tiesību normām, lai tās sabiedrība akceptētu un ievērotu, ir pēc iespējas jāatbilst sabiedrības vairākuma priekšstatiem par taisnīgumu un tiesiskumu. Lai gan alkohols arī ir kaitīga apreibinoša viela, tas vēsturiski jau ir atradies legālā aprītē, un sabiedrības vairākums neatbalstītu pilnīgu alkohola lietošanas aizliegumu.

Vienlaikus, ņemot vērā alkohola kaitīgo iedarbību, normatīvos aktos ir ietverti dažādi alkohola aprites ierobežojumi, piemēram, saskaņā ar Alkoholisko dzērienu aprites likuma 13.panta pirmo daļu ir aizliegts iesaistīt alkoholisko dzērienu aprītē personas, kuras ir jaunākas par 18 gadiem. Saskaņā ar Krimināllikuma 48.panta pirmās daļas 12.punktu par atbildību pastiprinošu apstākli tiek atzīta noziedzīga nodarījuma izdarīšana alkohola ietekmē. Tāpat Krimināllikuma 262.pantā ir paredzēta kriminālatbildība par transportlīdzekļa vadīšanu alkohola ietekmē, jo, lai gan alkohola lietošana pati par sevi ir kaitīga, tā nerada tādu apdraudējumu sabiedrības interesēm kā gadījumā, kad tā tiek savienota ar transporta līdzekļa vadīšanu.

Vēršam uzmanību uz to, ka, ja pat Alkoholisko dzērienu aprites likumu atzītu par spēkā neesošu, tas vel nenozīmētu, ka tiktu aizliegta alkoholisko dzērienu aprite. Alkoholisko dzērienu aprite tiktu aizliegta, ja līdzīgi kā narkotisko vielu gadījumā, par to būtu paredzēta administratīvā vai kriminālatbildība.

Visbeidzot, pat ja tiktu aizliegta alkoholisko dzērienu aprite, paredzot par to atbildību, Krimināllikuma 262.pantā paredzētais noziedzīgais nodarījums joprojām būtu spēkā, līdzīgi kā tas ir narkotisko vielu gadījumā, jo vienlaicīgi ir paredzēta administratīvā un kriminālatbildība gan par narkotisko vielu aprites pārkāpumiem, gan par transportlīdzekļa vadīšanu narkotisko vielu ietekmē.